

Jakelun mukaan

MUISTIO KANTA- HÄMEEN JA PÄIJÄT-HÄMEEN VESIENHOIDON JA MERENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUKSESTA 2/2022

- Aika:** 29.11.2022 kokous klo 9.30–11.57
- Paikka:** Hotelli Scandic City, Raatihuoneenkatu 16, Hämeenlinna / etänä
Teamsin kautta
- Läsnä:** Kaisa Torri, Päijät-Hämeen liitto
Petra Korhikoski, Hämeenlinnan seutukunta
Sonja Lahtinen, Riihimäen seutukunta
Niina Salminen Åberg, Forssan seutukunta
Kirsi Liukkonen-Hämäläinen, Lahden seutukunta
Ismo Malin, Lahden seutukunta
Riitta Hyytiäinen, Lahden seutukunta
Terhi Ahava, Asikkalan kunta
Tarja Laitinen, Heinolan seutukunta
Jorma Kirjavainen, Järvi-Suomen kalatalouspalvelut, Pohjois-Savon
ELY-keskus
Kari Aikio, MTK Häme ry
Lauri Laaksonen, MTK metsälinja
Petri Mäkinen, Kalatalouden keskusliitto
Marko Muuttola, Suomen Riistakeskus
Minna Uosukainen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK / SSAB Europe Oy,
HML tehdas
Jarmo Rämö, Vesihuoltolaitokset / Riihimäen vesihuoltoliikelaitos
Kimmo Paakkonen, Vesihuoltolaitokset / Forssan vesihuoltoliikelaitos
Katja Kulo, Luonnonvarakeskus
Janne Rautanen, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Jennifer Holmberg, Kymijoen vesi ja ympäristö ry
Heikki Mäkinen, Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö
Erja Tasanko, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Sini Mustakallio, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Briitta Vilki, Puolustusvoimat / 2. Logistiikkarykmentti
Seppo Rantanen, Heinolan kalatalousalue
Kimmo Kahilainen, Helsingin yliopisto / Lammin biologinen asema
Jussi Ahonen, Geologian tutkimuskeskus (GTK)
Jenni Jäänheimo, Ympäristöministeriö
Harri Mäkelä, Hämeen ELY-keskus
Elina Mäkäläinen, Hämeen ELY-keskus (pj.)
Elina Laine, Hämeen ELY-keskus
Petri Siiro, Hämeen ELY-keskus
Heini-Marja Hulkko, Hämeen ELY-keskus (siht.)

1. Kokouksen avaus

Luonnonvarayksikön päällikön sijainen Elina Mäkäläinen avasi kokouksen klo 9.30 ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

Yhteistyöryhmän kokous pidettiin ns. hybridikokouksena, jossa osa osallistujista oli paikan päällä Lahdessa ja osa etäyhteydellä mukana Teamsin kautta.

2. Järjestäytyminen, työjärjestyksen hyväksyminen ja edellisen kokouksen (21.9.2021) muistion hyväksyminen.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Elina Mäkäläinen ja sihteerinä Heini-Marja Hulkko.

Hyväksyttiin asialista (liite 1) kokouksen työjärjestykseksi ja hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

3. Vesienhoidon suunnittelun ajankohtaiskatsaus, erityisasiantuntija Harri Mäkelä, Hämeen ELY-keskus

Harri Mäkelä kertoi vesienhoidonsuunnittelun ajankohtaista asioista ja esitteli vesienhoidon ja merenhoidon organisaation suunnittelukaudelle 2022–2027 sekä suunnittelun aikataulun (liite 2).

Nyt käynnissä oleva vesienhoidon 3. suunnittelukausi 2022–2027 on tämänhetkisen lainsäädännön tuntema viimeinen kausi. Kaikkia vesiä ei kuitenkaan tulla saamaan hyvään tilaan vuoden 2027 loppuun mennessä. EU-tason ja kansallinen lainsäädäntö on muuttumassa ja 4. suunnittelukauden 2028–2033 valmistelu on jo aloitettu. Ilmastonmuutos on otettava aiempaa paremmin huomioon. sen merkitys korostuu entisestään tulevilla vuosikymmenillä.

Mitä on saatu aikaan tähän mennessä? Parhaillaan ollaan kokoamassa edellisen, 2. suunnittelukauden (2016–2021) toimenpiteiden toteumia. Työ on aloitettu toteutuneiden kunnostustoimenpiteiden kokoamisella ja etenee muiden sektorien toimenpidetoteumien koostamiseen alkuvuodesta 2023. Tiedot kootaan kaikkien saataville nettiin osoitteeseen www.ymparisto.fi/vaikutavesiinseuranta. Sivustolta löytyvät jo vuosien 2016–2018 toteumat eri sektorien osalta ja sinne päivitetään loppukauden, vuosien 2019–2021 tiedot alkuvuoden 2023 aikana.

Edellä mainittujen ohessa pääpaino on tällä hetkellä kuluvalle kaudelle esitettyjen toimenpiteiden toteutuksessa ja niiden edistämisessä. ELY-keskus pyrkii edistämään toimeenpanoa laajasta, mm. seutukunnallisia tapaamisia on jo pidetty. ELY myöntää avustuksia erilaisiin hankkeisiin, valvoo yleistä etua mm. lausunnoin lupahakemuksista sekä ylläpitää ympäristöseurantoja. **Toimenpiteiden edistämiseksi tarvitaan kuitenkin useiden toimijoiden laajapohjaista aktiivisuutta eri sektoreilla.**

Kaikki Suomen toimenpideohjelmat löytyvät osoitteesta <https://www.etpo.fi/>, (ns. eTPO eli sähköiset toimenpideohjelmat).

4. Vesiensuojelun tehostamisohjelma, vesiensuojelupäällikkö Ismo Malin, Lahden kaupunki

Ismo Malin kertoi Lahden kaupungin vesienhoitokuumisia, esitteli kaupungin vesien- ja luonnonhoito-organisaation sekä kaupungin panostuksen vesienhoidon toteutukseen. Lahden kaupunki on erittäin aktiivinen toimija sekä hankerintamalla että viranomaistyössä alueensa pinta- ja pohjavesien hyvän tilan tavoitteen saavuttamiseksi. Kaupunki toimii laajalla rintamalla ja selvityksiä, suunnitelmia ja toteutusta tehdään niin pohjavesien kuin pintavesienkin osalta hulevesiä unohtamatta. Kehitys- ja kokeiluhankkeisiin on satsattu (mm. Kymijärven alusveden pumppaus), virtavesikunnostukset ovat tuoneet nopeita tuloksia, lupapolitiikalla on saatu riskikohteita pois pohjavesialueilta ja rakentamisen aikaisiin hulevesiin on laadittu kohdekortteja. Ismon esitys on liitteenä 3.

5. Vesiensuojelun tehostamisohjelma, erityisasiantuntija Jenni Jäänheimo, Ympäristöministeriö

Jenni Jäänheimo kertoi vesiensuojelun tehostamisohjelman <https://ym.fi/vedenvuoro> taustoista, teemoista ja edistymisestä sekä ohjelman jatkon valmistelusta (liite 4). Tehostamisohjelma alkoi vuonna 2019 ja jatkuu vuoden 2023 loppuun asti. Ohjelman taustalla ovat vesien- ja merenhoidon suunnitelmat ja tavoitteet. Ohjelmassa on useita eri teemoja. Toiminnan prioriteetteja vuodelle 2023 ovat mm. peltojen kipsikäsittelyjen jatkaminen ja muiden maanparannusaineiden vaikutusten selvitys, uusien kaupunkivesi, maa- ja metsätalouden vesienhallinta ja kunnostushankkeiden käynnistäminen, yhteenveto saavutetuista tuloksista sekä uuden ohjelmakauden jatkovalmistelu yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Sidosryhmillä on tärkeä rooli uuden ohjelman valmistelussa. Nykyisessä toimintaympäristössä vesiensuojelun tehostamisohjelman jatkorahoituksen saaminen edellyttää laaja-alaista tukea sidosryhmiltä.

Ohjelman jatkon valmistelua varten ympäristöministeriö halusi kuulla sidosryhmien näkemyksiä seuraavista asioista:

- Miten nykyinen ohjelma on vastannut tavoitteisiin?
- Mitkä teemat ovat edelleen tarpeellisia ohjelman jatkokaudella? Tulisiko jostain luopua?
- Mitä teemoja/tavoitteita tulisi tuoda lisää?

Keskustelua:

Keskustelu koski paljolti vesistö-kunnostukset & alueelliset asiantuntijaverkostot - teemaa; sivuttiin myös maatalousaihetta ja keskusteltiin yleisesti.

Miten nykyinen ohjelma on vastannut tavoitteisiin?

- yleisesti ohjelma on vastannut tarpeisiin hyvin, koska sen myötä mm. rahoitus vesienhoitohankkeille on moninkertaistunut (tämän totesi useampikin sidosryhmä); ohjelmakaudella on saatu tehtyä lukuisia vesistö-kunnostushankkeita, joita ilman ohjelmaa ei olisi voitu toteuttaa
- seurantaan ja vaikuttavuusarviointiin ohjelma sen sijaan on voinut vastata aika heikosti -> rehevien vesien tilan paraneminen tapahtuu valtavalla viiveellä, luonnon reagointi ja uuden ekologisen tasapainon asettuminen voi kestää vuosikymmeniä; hankkeissa tehtävä seuranta ei pysty vastaamaan vaikuttavuuskysymyksiin kovinkaan hyvin

- nopean vaikuttavuuden hankkeet vesistökuunnostuksessa ovat yleensä vaellusesteiden poistoja / kalatiehankkeita (näitä rahoitetaan pitkälti MMM:n määrärahoista)
- isommat virtavesien elinympäristökuunnostukset tuovat myös järvikunnostuksia nopeammin tuloksia
- rehevät järvet ehkä hankalimpia vaikuttavuusarvioinnin kannalta (viive)
- pohjavedet ovat jääneet varjoon; pohjaveden laadullinen kartoitus ja seuranta erityisesti riskialueilla pitäisi saada rahoituksen piiriin
- voisiko/pitäisikö valtakunnallisesti pyrkiä tekemään jonkin tyyppinen vaikutusten kokoomaseuranta? (mainostettiin myös SYKEssä tehtyä opasta omaehtoiseen seurantaan)
- yhä paljon pieniä kunnostushankkeita, laajoja hankkeita on vaikeaa ja hidasta saada viritettyä

Mitkä teemat ovat edelleen tarpeellisia jatkokaudella? Tulisiko jostakin luopua?

- ainakin vesistökuunnostukset ja maa- ja metsävesien hallinta ovat ehdottomasti tärkeitä
- luopumisia ei esitetty

Mitä teemoja/tavoitteita tulisi tuoda lisää?

- pohjavesiin pitäisi panostaa enemmän ja myös ns. perustutkimusta/selvitystä saada mukaan
- seurantaan tulisi panostaa enemmän jatko-ohjelmassa (esim. toimijat-yliopistoeily-yhteistyönä tehtävä seuranta); voisiko olla rahoitettuna pelkkiä vaikutusseurantahankkeita
- eri teemoissa on todella erilainen vaikeustaso vaikuttavuuden seurannassa
- toisiko muidenkin kuin jo keskitettyjen teemojen hakujen keskittäminen yhteen ELYyn tasaisemman valikoiman rahoitettujen hankkeiden kirjoon (vs. maa- ja metsävedet, kaupunkivedet keskitetty ja yksi porukka arvioi hakemukset) -> voisi karsia pienimmät hankkeet, mikä ei aina ole hyvä asia
- voisi yhdistää eri tavoitteita ja toimia samaan hankkeeseen joustavammin (kokonaisvaltainen ratkaisu; esim. monimuotoisuus + vesien tila+ ...)
- kolmijalkainen jakkara: vesienhoito, maatilojen kehittäminen ja kannattavuus (nykyään kannattavuus on se lyhyt jalka jakkarassa) -> jotta maatalouden vesiensuojelu saataisiin reippaammin ja laajamittaisemmin toteutumaan pitää maatalousyrittäjän elanto olla turvattuna, markkinoiden vetää ja kannattaa; tehostamisohjelman jatko-ohjelman kautta voisi pyrkiä löytämään uusia rahoituskanavia maatalouden tuottavuuteen
- seuraavan ohjelmakauden tavoitteena tulisi olla, että kaikki tietävät missä tilassa oman kunnan pohja- ja pintavedet ovat ja mitä niille pitää tehdä ja myös tehdä tarpeelliset toimet

Yleistä keskustelua:

- lukuisista vesistä puuttuu perustieto (mm. virtaamat, vedenlaatu), joka on toimenpiteiden tarpeen ja kohdistamisen ehdoton edellytys; kunnilla ei ole resursseja tehdä seurantaa ja ELYkin on joutunut karsimaan seurantaa vuosien mittaan -> pitäisi saada viritettyä laaja yhteistyö, jossa tehtäisiin alueelle (maakunnan alue? valuma-alue?) 3-5 vuoden suunnitelma vesien seurannasta, tilan parantamisesta, yhteisviestinnästä ja tähän myös rahoitus -> vesien tilaa olisi helppo myös kansalaisten seurata kunta/maakunta/ely-

tasolla (kuntakenttä on varsin hajanainen, joissakin satsataan vesienhoitoon, toisissa ei; kuka vetäisi ja koordinoisi em. yhteistyön?) pyrkimys valuma-alueetasoiseen lähestymistapaan vesistöjen tilan parantamisessa on jo vuosia ollut tavoite; se on vaan hyvin haastava edistettävä

- vesistökuunnostuksissa isoja rahoja tarvitaan etenkin järviin; virtavesissä usein jo pienempi panostus tuo tulosta (lukuun ottamatta esim. isoja kalatiehankkeita)
- maankäyttö pitäisi saada tiiviimmin ja konkreettisemmin mukaan vesienhoitoon; maakuntien liitot mukaan -> maakuntien liitot tekevät erilaisia strategioita jne., joihin vesienhoidon asiantuntijakommentit ovat erittäin tervetulleita (kommentojilla pitäisi olla tieto valmistelusta ja missä vaiheessa kommentit voi toimittaa; usein strategiavalmistelut menevät ohi)
- kuntien tulisi myydä vesienhoitoa näkyvästi tuleviin ilmasto-ohjelmiin (joita kunnat joutuvat tekemään)
- voisiko vesienhoito olla tulosperusteista; rahaa tulosten mukaan -> kun toimenpiteistä on näyttää tulosta, saa rahaa (tämä on erittäin hankalaa mm. vaikuttavuusviiveen vuoksi); vesienhoidossa pitäisi enemmän myös yhdistää eri rahavirtoja (eri rahoituskanavien käyttöä samaan tavoitteeseen)

9. Muut asiat

Vesienhoidon suunnittelukauden 2016–2021 toimenpiteiden toteumia kootaan parhaillaan ELY-keskuksessa. Koonti on aloitettu vesistökuunnostuksista. ELY-keskuksella on tiedossaan ne kunnostukset ja kohteet, jotka on tehty valtion harkinnanvaraisissa avustushankkeissa, mutta suuri osa muista toteutetuista kunnostuksista ei ole ELYn tiedossa. Sidosryhmiä pyydettiin laittamaan tietoa tekemistään vesistö- ja valuma-aluekuunnostuksista sähköpostilla heini-marja.hulkko@ely-keskus.fi tammikuun alkuun mennessä. Tavoitteena on saada näkyviin mahdollisimman kattavasti, mitä Hämeessä on tehty vesien tilan parantamiseksi kunnostussektorilla.

10. Seuraavan kokouksen ajankohta

Seuraava kokous pidetään keväällä 2023. Tarkempi ajankohta ja kokouspaikka ilmoitetaan myöhemmin.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.57.

Muistion vakuudeksi Heini-Marja Hulkko

LIITTEET Liite 1: YTR asialista 29112022
 Liite 2: VHS ajankohtaiset, Harri Mäkelä (Hämeen ELY-keskus)
 Liite 3: Vesienhoidon toimien toteutus Lahdessa, Ismo Malin (Lahden kaupunki)
 Liite 4: Vesiensuojelun tehostamisohjelma, Jenni Jäänheimo (Ympäristöministeriö)

JAKELU (sähköpostilla)

Kanta- ja Päijät-Hämeen vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän varsinaiset edustajat

1. Paula Mustonen, Hämeen liitto
2. Kaisa Torri, Päijät-Hämeen liitto
3. - Hämeenlinnan seutukunta
4. -
5. Sonja Lahtinen, Riihimäen seutukunta
6. Niina Salminen Åberg, Forssan seutukunta
7. Kirsi Liukkonen-Hämäläinen ja Ismo Malin, Lahden seutukunta
8. Terhi Ahava, Asikkalan kunta
9. Keijo Houhala, Heinolan seutukunta
10. Jorma Kirjavainen, Pohjois-Savon ELY-keskus / Järvi-Suomen kalatalouspalvelut
11. Tomi Ranta, Kalatalouden keskusliitto
12. Tapani Pietari, Nastolan osakaskunnat ry
13. Päivi Rönni, MTK-Häme ry
14. Asta Sarkki, MTK metsälinja
15. Atte Vehmaa, Metsähallitus, Metsätalous Oy
16. Marko Muuttola, Suomen Riistakeskus
17. Nina Hiltunen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK / Stora Enso Oyj, Heinolan Flutingtehdas
18. Jarmo Rämö ja Kimmo Paakkonen, Vesihuoltolaitokset (Riihimäki, Forssa)
19. Jukka Ruuhijärvi, Luonnonvarakeskus
20. Janne Rautanen, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
21. Janne Pulkka, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry
22. Jennifer Holmberg, Kymijoen vesi ja ympäristö ry
23. Heidi Kontio, Vanajavesisäätiö / Vanajavesikeskus
24. Heikki Mäkinen, Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö
25. Ina Rosberg, SLL ry / Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri ry
26. Erja Tasanko, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ympäristölupavastuualue
27. Briitta Vilkki, Puolustusvoimat
28. Seppo Rantanen, Heinolan kalatalousalue
29. Marko Puranen, Tammelan-Tarpianjoen kalatalousalue
30. Kimmo Kahilainen, HY, Lammin Biologinen asema
31. Jussi Ahonen, Geologian tutkimuskeskus (GTK)

TIEDOKSI (sähköpostilla)

Varaedustajat

Hämeen ELY-keskus: Petri Horppila, Heini-Marja Hulkko, Mimmi Kaskenpää, Sinikka Koikkalainen, Elina Laine, Tommi Muilu, Harri Mäkelä, Elina Mäkäläinen, Juha Poutiainen, Petri Siiro, Annu Tulonen; Uudenmaan ELY-keskus: liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue / Arto Kärkkäinen; Etelä-Savon ELY-keskus: Timo Virola